

НАЦІОНАЛЬНИЙ СТАНДАРТ УКРАЇНИ

**ВОДИ
МІНЕРАЛЬНІ ПРИРОДНІ
ФАСОВАНІ**

Загальні технічні умови

ДСТУ 878:2006

Видання офіційне

БЗ № 6– 2006/419

Київ
ДЕРЖСПОЖИВСТАНДАРТ УКРАЇНИ
2006

ПЕРЕДМОВА

1 РОЗРОБЛЕНО: Технічний комітет «Природні та преформовані лікувальні ресурси» (ТК 124) (Український НДІ медичної реабілітації та курортології), Державний Вінницький проектно-конструкторський технологічний інститут

РОЗРОБНИКИ: **К. Бабов**, д-р мед. наук; **О. Нікіпелова**, канд. хім. наук; **Н. Алєксєєнко**, канд. мед. наук; **О. Новодран**; **А. Крокос**, канд. мед. наук; **Л. Солодова**; **С. Ніколенко**, канд. біол. наук; **Л. Осипчук**; **К. Біленький**; **В. Докука**; **В. Зелінська**; **Н. Козюра**

2 ПРИЙНЯТО ТА НАДАНО ЧИННОСТІ: наказ Держспоживстандарту України від 15 серпня 2006 р. № 242 з 2007–01–01

3 НА ЗАМІНУ ДСТУ 878–93

Право власності на цей документ належить державі.
Відтворювати, тиражувати і розповсюджувати його повністю чи частково
на будь-яких носіях інформації без офіційного дозволу заборонено.
Стосовно врегулювання прав власності треба звертатися до Держспоживстандарту України.

Держспоживстандарт України, 2006

ЗМІСТ

	С.
1 Сфера застосування	1
2 Нормативні посилання	1
3 Терміни та визначення понять	4
4 Класифікація	6
5 Загальні технічні вимоги	6
6 Вимоги безпеки	8
7 Вимоги охорони довкілля	8
8 Маркування	9
9 Пакування	10
10 Правила транспортування та зберігання	11
11 Методи контролювання	11
12 Правила приймання	12
13 Гарантії виробника	12
Додаток А Коди ДКПП згідно з ДК 016	12
Додаток Б Бібліографія	13

НАЦІОНАЛЬНИЙ СТАНДАРТ УКРАЇНИ

**ВОДИ МІНЕРАЛЬНІ ПРИРОДНІ
ФАСОВАНІ**

Загальні технічні умови

**ВОДЫ МИНЕРАЛЬНЫЕ ПРИРОДНЫЕ
ФАСОВАННЫЕ**

Общие технические условия

**BOTTLED MINERAL NATURAL
WATERS**

General Specifications

Чинний від 2007-01-01

1 СФЕРА ЗАСТОСУВАННЯ

1.1 Цей стандарт поширюється на природні підземні мінеральні води, фасовані у тару (далі за текстом — фасовані мінеральні води) у природному стані (негазовані, природно газовані) або штучно насичені діоксидом вуглецю (штучно газовані).

1.2 Вимоги стандарту стосовно масової концентрації специфічних біологічно активних компонентів та сполук згідно з таблицею 1, хімічних показників безпеки згідно з таблицею 3 і санітарно-мікробіологічних показників згідно з таблицею 4 поширюються на фасовані мінеральні води, які фасують і реалізують на території України.

Вимоги цього стандарту не поширюються на фасовані штучномінералізовані та питні води.

1.3 Вимоги щодо безпечності продукції викладено в 5.2.4—5.2.9 та розділах 6 і 7.

2 НОРМАТИВНІ ПОСИЛАННЯ

У цьому стандарті є посилання на такі нормативні документи:

ДК 016–97 Державний класифікатор продукції та послуг

ДСТУ ГОСТ 908:2006 Кислота лимонна моногідрат харчова. Технічні умови

ДСТУ 2368:2004 Напої безалкогольні. Виробництво. Терміни та визначення понять

ДСТУ 2515–94 Устаткування для пакування харчових продуктів. Терміни та визначення

ДСТУ 3778–98 Ящики пластмасові багатооборотні для пляшок. Загальні технічні умови

ДСТУ 4077–2001 Якість води. Визначання рН (ISO 10523:1994, MOD)

ДСТУ 4078–2001 Якість води. Визначання нітрату. Частина 3. Спектрометричний метод із застосуванням сульфосаліцилової кислоти (ISO 7890-3:1998, MOD)

ДСТУ 4079–2001 Якість води. Визначання загального вмісту хлоридів. Титрування нітратом срібла із застосуванням хромату як індикатора (метод Мора) (ISO 9297:1989, MOD)

ДСТУ 4260–2003 Споживча тара і пакування. Маркування. Загальні вимоги

ДСТУ ISO 6058–2003 Якість води. Визначання кальцію. Титриметричний метод із застосуванням етилендіамінтетраоцтової кислоти (ISO 6058:1984, IDT)

ДСТУ ISO 6059–2003 Якість води. Визначання сумарного кальцію та магнію. Титриметричний метод із застосуванням етилендіамінтетраоцтової кислоти (ISO 6059:1984, IDT)

ДСТУ ISO 6332–2003 Якість води. Визначання заліза. Спектриметричний метод із використанням 1,10-фенантроліну (ISO 6332:1988, IDT)

ДСТУ ISO 7887–2003 Якість води. Визначання і дослідження забарвленості (ISO 7887:1994, IDT)

ДСТУ ГОСТ 10117.1–2003 Пляшки скляні для харчових рідин. Загальні технічні умови (ГОСТ 10117.1-2001, IDT)

ГОСТ 12.1.004–91 ССБТ. Пожарная безопасность. Общие требования (ССБТ. Пожежна безпека. Загальні вимоги)

ГОСТ 12.1.050–86 ССБТ. Методы измерения шума на рабочих местах (ССБТ. Методи вимірювання шуму на робочих місцях)

ГОСТ 12.2.003–91 ССБТ. Оборудование производственное. Общие требования безопасности (ССБТ. Устаткування виробниче. Загальні вимоги безпеки)

ГОСТ 12.3.002–75 ССБТ. Процессы производственные. Общие требования безопасности (ССБТ. Процеси виробничі. Загальні вимоги безпеки)

ГОСТ 3351–74 Вода питьевая. Методы определения вкуса, запаха, цветности и мутности (Вода питна. Методи визначання смаку, запаху, кольоровості і каламутності)

ГОСТ 4011–72 Вода питьевая. Методы определения массовой концентрации общего железа (Вода питна. Методи визначання масової концентрації загального заліза)

ГОСТ 4152–89 Вода питьевая. Метод определения массовой концентрации мышьяка (Вода питна. Метод визначання масової концентрації миш'яку)

ГОСТ 4388–72 Вода питьевая. Методы определения массовой концентрации меди (Вода питна. Метод визначання масової концентрації міді)

ГОСТ 4389–72 Вода питьевая. Методы определения содержания сульфатов (Вода питна. Метод визначання вмісту сульфатів)

ГОСТ 8050–85 Двуокись углерода газообразная и жидкая. Технические условия (Діоксид вуглецю газоподібний і рідкий. Технічні умови)

ГОСТ 8756.0–70 Продукты пищевые консервированные. Отбор проб и подготовка их к испытанию (Продукти харчові консервовані. Відбирання проб і готування їх до контролювання)

ГОСТ 10131–93 Ящики из древесины и древесных материалов для продукции пищевых отраслей промышленности, сельского хозяйства и спичек. Технические условия (Ящики із деревини і деревних матеріалів для продукції харчових галузей промисловості, сільського господарства і сірників. Технічні умови)

ГОСТ 11354–93 Ящики из древесины и древесных материалов многооборотные для продукции пищевых отраслей промышленности и сельского хозяйства. Технические условия (Ящики із деревини і деревних матеріалів багатообертові для продукції харчових галузей промисловості і сільського господарства)

ГОСТ 13358–84 Ящики дощатые для консервов. Технические условия (Ящики дощаті для консервів. Технічні умови)

ГОСТ 13516–86 Ящики из гофрированного картона для консервов, пресервов и пищевых жидкостей. Технические условия (Ящики із гофрованого картону для консервів, пресервів і харчових рідин. Технічні умови)

ГОСТ 14192–96 Маркировка грузов (Маркування вантажів)

ГОСТ 18293–72 Вода питьевая. Методы определения содержания свинца, цинка, серебра (Вода питна. Методи визначання вмісту свинцю, цинку, срібла)

ГОСТ 18963–73 Вода питьевая. Методы санитарно-бактериологического анализа (Вода питна. Методи санітарно-бактеріологічного аналізування)

ГОСТ 19413–89 Вода питьевая. Метод определения массовой концентрации селена (Вода питна. Метод визначання масової концентрації селену)

ГОСТ 23268.0–91 Воды минеральные питьевые лечебные, лечебно-столовые и природные столовые. Правила приемки и методы отбора проб (Води мінеральні питні лікувальні, лікувально-столові і природні столові. Правила приймання і методи відбирання проб)

ГОСТ 23268.1–91 Воды минеральные питьевые лечебные, лечебно-столовые и природные столовые. Методы определения органолептических показателей и объема воды в бутылках (Води мінеральні питні лікувальні, лікувально-столові і природні столові. Методи визначання органолептичних показників і об'єму води в пляшках)

ГОСТ 23268.2–91 Воды минеральные питьевые лечебные, лечебно-столовые и природные столовые. Метод определения двуокиси углерода (Води мінеральні питні лікувальні, лікувально-столові і природні столові. Метод визначання двоокису вуглецю)

ГОСТ 23268.3–78 Воды минеральные питьевые лечебные, лечебно-столовые и природные столовые. Методы определения гидрокарбонат-ионов (Води мінеральні питні лікувальні, лікувально-столові і природні столові. Методи визначання гідрокарбонат-іонів)

ГОСТ 23268.4–78 Воды минеральные питьевые лечебные, лечебно-столовые и природные столовые. Методы определения сульфат-ионов (Води мінеральні питні лікувальні, лікувально-столові і природні столові. Методи визначання сульфат-іонів)

ГОСТ 23268.5–78 Воды минеральные питьевые лечебные, лечебно-столовые и природные столовые. Методы определения ионов кальция и магния (Води мінеральні питні лікувальні, лікувально-столові і природні столові. Методи визначання іонів кальцію і магнію)

ГОСТ 23268.7–78 Воды минеральные питьевые лечебные, лечебно-столовые и природные столовые. Методы определения ионов калия (Води мінеральні питні лікувальні, лікувально-столові і природні столові. Методи визначання іонів калію)

ГОСТ 23268.8–78 Воды минеральные питьевые лечебные, лечебно-столовые и природные столовые. Методы определения нитрит-ионов (Води мінеральні питні лікувальні, лікувально-столові і природні столові. Методи визначання нітрит-іонів)

ГОСТ 23268.9–78 Воды минеральные питьевые лечебные, лечебно-столовые и природные столовые. Методы определения нитрат-ионов (Води мінеральні питні лікувальні, лікувально-столові і природні столові. Методи визначання нітрат-іонів)

ГОСТ 23268.10–78 Воды минеральные питьевые лечебные, лечебно-столовые и природные столовые. Метод определения ионов аммония (Води мінеральні питні лікувальні, лікувально-столові і природні столові. Метод визначання іонів амонію)

ГОСТ 23268.11–78 Воды минеральные питьевые лечебные, лечебно-столовые и природные столовые. Метод определения ионов железа (Води мінеральні питні лікувальні, лікувально-столові і природні столові. Метод визначання іонів заліза)

ГОСТ 23268.15–78 Воды минеральные питьевые лечебные, лечебно-столовые и природные столовые. Методы определения бромид-ионов (Води мінеральні питні лікувальні, лікувально-столові і природні столові. Методи визначання бромід-іонів)

ГОСТ 23268.16–78 Воды минеральные питьевые лечебные, лечебно-столовые и природные столовые. Методы определения йодид-ионов (Води мінеральні питні лікувальні, лікувально-столові і природні столові. Методи визначання йодид-іонів)

ГОСТ 23268.17–78 Воды минеральные питьевые лечебные, лечебно-столовые и природные столовые. Методы определения хлорид-ионов (Води мінеральні питні лікувальні, лікувально-столові і природні столові. Методи визначання хлорид-іонів)

ГОСТ 23268.18–78 Воды минеральные питьевые лечебные, лечебно-столовые и природные столовые. Методы определения фторид-ионов (Води мінеральні питні лікувальні, лікувально-столові і природні столові. Методи визначання фторид-іонів)

ГОСТ 23285–78 Пакеты транспортные для пищевых продуктов и стеклянной тары. Технические условия (Пакети транспортні для харчових продуктів і скляної тари. Технічні умови)

ГОСТ 23950–88 Вода питьевая. Метод определения массовой концентрации стронция (Вода питна. Метод визначання масової концентрації стронцію)

ГОСТ 24597–81 Пакеты тарно-штучных грузов. Основные параметры и размеры (Пакети для тарно-роздрібних грузів. Основні параметри і розміри)

ГОСТ 24831–81 Тара-оборудование. Типы, основные параметры и размеры (Тара-устатковання. Типи, основні параметри і розміри)

ГОСТ 25951–83 Пленка полиэтиленовая термоусадочная. Технические условия (Плівка поліетиленова термосідальна. Технічні умови)

ГОСТ 26449.1–85 Установки дистилляционные опреснительные стационарные. Методы химического анализа соленых вод (Установки дистиляційні опріснювальні стаціонарні. Методи хімічного аналізування солоних вод)

ГОСТ 26927–86 Сырье и продукты пищевые. Метод определения ртути (Сировина і продукти харчові. Метод визначання ртуті)

ГОСТ 27065–86 Качество вод. Термины и определения (Якість вод. Терміни та визначення).

3 ТЕРМІНИ ТА ВИЗНАЧЕННЯ ПОНЯТЬ

У цьому стандарті вжито терміни та визначення згідно з ДСТУ 2515, ДСТУ 2368, ГОСТ 27065, а також додаткові нові терміни з відповідними визначеннями позначених ними понять:

3.1 фасовані мінеральні природні столові води

Фасовані природні підземні мінеральні води водних об'єктів (родовищ), які характеризуються мінералізацією від 0,1 г/дм³ до 1,0 г/дм³, стабільністю фізико-хімічного складу, умістом біологічно активних компонентів та сполук, нижчим прийнятих бальнеологічних норм (таблиця 1), відповідно до кондицій, установлених для кожного об'єкта (родовища), які використовують без додаткового оброблення, що може вплинути на хімічний склад і мікробіологічні властивості, згідно з медичним (бальнеологічним) висновком та долучені до Реєстру мінеральних вод.

До цих вод можуть бути також віднесені води з мінералізацією до 1,5 г/дм³ після проведення експериментальних досліджень на відсутність лікувальних властивостей.

Мінеральні природні столові води застосовують як столові напої без обмеження частоти вживання і для приготування їжі

3.2 фасовані мінеральні природні лікувально-столові води

Фасовані природні підземні мінеральні води об'єктів (родовищ), які мають лікувальні властивості, характеризуються мінералізацією від 1,0 г/дм³ до 8,0 г/дм³, стабільністю фізико-хімічного складу, умістом біологічно активних компонентів та сполук, нижчим за прийняті бальнеологічні норми (таблиця 1), відповідно до вимог кондицій, установлених для кожного об'єкта (родовища), які використовують без додаткового оброблення, що може вплинути на хімічний склад і мікробіологічні властивості, згідно з медичним (бальнеологічним) висновком та долучені до Реєстру мінеральних вод.

Мінеральні природні лікувально-столові води застосовують як лікувальні за призначенням лікаря і як столові напої у разі несистематичного вживання протягом не більше 30 днів з інтервалом 3—6 міс.

3.3 розведені фасовані мінеральні води

Фасовані води, які одержані розведенням природних підземних мінеральних вод природними підземними мінеральними водами з мінералізацією до 1,5 г/дм³, що дає змогу їх використовування у курортній і позакурортній практиці.

Розведені природні столові води застосовують як мінеральні природні столові, а розведені лікувально-столові — як мінеральні природні лікувально-столові води

3.4 фасовані мінеральні природні лікувальні води

Фасовані природні підземні мінеральні води об'єктів (родовищ), які мають виражену лікувальну і профілактичну дію на організм людини, характеризуються мінералізацією більшою 8,0 г/дм³ або меншою з умістом у них біологічно активних компонентів та сполук не нижче прийнятих бальнеологічних норм (таблиця 1), відповідно до кондицій, установлених для кожного об'єкта (родовища), воду яких використовують без додаткового оброблення, що може вплинути на хімічний склад та мікробіологічні властивості, згідно з медичним (бальнеологічним) висновком та долучені до Реєстру мінеральних вод.

Мінеральні природні лікувальні води використовують тільки з метою лікування за призначенням лікаря відповідно до медичних показань.

Таблиця 1 — Бальнеологічні норми специфічних біологічно активних компонентів та сполук, прийняті для мінеральних лікувальних вод

Бальнеологічна група мінеральної води	Специфічні біологічно активні компоненти та сполуки	Значення масової концентрації, мг/дм ³ , не менше
Залізіста	Залізо (дво- і тривалентне)	10,0
Миш'яковиста	Миш'як	0,7
Борна	Ортоборна кислота (H ₃ BO ₃)	35,0
Бромна	Бром	25,0
Кремнієва	Метакремнієва кислота (H ₂ SiO ₃)	50,0
Йодна	Йод	5,0
З підвищеним вмістом органічних речовин	Органічні речовини (в розрахунку на вуглець)	5,0

3.5 реєстр мінеральних вод до цього стандарту

Перелік природних мінеральних вод для промислового фасування, згрупованих за призначенням (столові, лікувально-столові, лікувальні).

Кожну конкретну воду вносять в Реєстр мінеральних вод після проведення дослідження щодо медико-біологічної оцінки якості та цінності цієї води та обґрунтування можливості використання для промислового фасування.

Для кожної конкретної води зазначені такі дані: назва хімічного класу, підкласу, бальнеологічної групи; назва води; місцезнаходження (область, район, місто (село); номер водопункту (свердловини, джерела); мінералізація (г/дм³); основні іони (екв. %); хімічний склад (мг/дм³); специфічні біологічно активні компоненти та сполуки; показання та протипоказання щодо лікувального використання (для лікувально-столових та лікувальних вод).

Надання мінеральній воді назви, яка зумовлена природними умовами та (або) людським фактором зазначеного географічного місця походження, обґрунтовується державною реєстрацією зазначення місця походження товару відповідно до чинного законодавства.

Реєстр мінеральних вод веде, згідно з дорученням центрального органу виконавчої влади у сфері охорони здоров'я України, Український науково-дослідний інститут медичної реабілітації та курортології

3.6 негазовані фасовані мінеральні води

Мінеральні води, які не містять природного або штучно внесеного діоксиду вуглецю

природно газовані фасовані мінеральні води

Мінеральні води, які містять природний діоксид вуглецю в концентраціях згідно з 5.2.3

штучно газовані фасовані мінеральні води

Мінеральні води, які містять штучно внесений діоксид вуглецю в концентраціях згідно з 5.2.3

аутохтонна мікрофлора мінеральної води

Сукупність еколого-трофічних угруповань мікроорганізмів, характерних для певної води

3.7 застосування за призначенням лікаря фасованих природних лікувально-столових, розведених лікувально-столових та природних лікувальних мінеральних вод

Вживання за розробленими схемами залежно від конкретної патології (добова доза, кратність вживання, температура води, експозиція до приймання їжі, тривалість лікування)

несистематичне вживання

Нерегулярне, випадкове, періодичне вживання води протягом доби в будь-якій кількості не більше 30 днів з інтервалом 3—6 міс.

3.8 клас (хімічний) мінеральної води

Характеристика мінеральної води за вмістом та співвідношенням основних аніонів хімічного складу

підклас (хімічний) мінеральної води

Характеристика мінеральної води за вмістом та співвідношенням основних катіонів хімічного складу.

4 КЛАСИФІКАЦІЯ

4.1 Фасовані мінеральні води залежно від загальної мінералізації, наявності специфічних біологічно активних компонентів та сполук поділяють на:

- природні столові;
- розведені столові;
- природні лікувально-столові;
- розведені лікувально-столові;
- природні лікувальні.

4.2 Мінеральні води фасують:

- негазованими;
- насиченими діоксидом вуглецю.

4.3 За походженням діоксиду вуглецю фасовані мінеральні води поділяють на:

- природно газовані;
- штучно газовані.

4.4 За ступенем насиченості діоксидом вуглецю фасовані мінеральні води (як природно, так і штучно газовані) поділяють на типи:

- слабогазовані;
- сильногазовані.

4.5 Коди ДКПП згідно з ДК 016 наведено у додатку А.

5 ЗАГАЛЬНІ ТЕХНІЧНІ ВИМОГИ

5.1 Фасовані мінеральні води за якістю повинні відповідати вимогам цього стандарту, та їх фасують згідно з ТІ [1] і технологічною інструкцією підприємства-виробника у кожному конкретному випадку з дотриманням санітарних норм і правил, затверджених у встановленому порядку.

Природні підземні води з метою їх використання для промислового фасування, розроблення медичних показань для застосування та протипоказань, граничних концентрацій основних компонентів складу, зокрема і специфічних біологічно активних, вивчають згідно з Порядком [2].

5.2 Характеристики

5.2.1 За органолептичними характеристиками фасовані мінеральні води повинні відповідати вимогам, зазначеним у таблиці 2.

Таблиця 2 — Органолептичні характеристики фасованих мінеральних вод

Характеристики	Одиниці вимірювання	Нормативи	
		Природні та розведені столові води	Природні та розведені лікувально-столові, природні лікувальні води
Прозорість	—	Прозора рідина без сторонніх домішок	
Забарвленість	Градуси	Не більше 20	Безбарвна рідина або з відтінком від жовтуватого до зеленуватого
Присмак	ПР (бал)	Не більше 2	Характерний для комплексу розчинених у воді речовин
Запах	ПР (бал)	Не більше 2	Те саме

Примітка. ПР — показник розведення (до зникнення запаху, присмаку).

5.2.2 За макрокомпонентним складом, наявністю специфічних біологічно активних компонентів та сполук фасовані мінеральні води повинні відповідати вимогам, зазначеним у Реєстрі мінеральних вод до цього стандарту.

5.2.3 Масова частка діоксиду вуглецю у фасованих мінеральних водах усіх хімічних класів і підкласів, крім залізистих та слабкомінералізованих вод з підвищеним умістом органічних речовин, повинна бути:

- для слабогазованих — від 0,20 % до 0,30 % включно;
- для сильногазованих — понад 0,30 % до 0,60 % включно.

Масова частка діоксиду вуглецю у фасованих мінеральних залізистих водах повинна бути від 0,40 % до 0,60 % включно.

Масова частка діоксиду вуглецю у фасованих мінеральних слабкомінералізованих водах з підвищеним умістом органічних речовин повинна бути від 0,30 % до 0,60 % включно.

5.2.4 Значення рН фасованих мінеральних вод, насичених діоксидом вуглецю, не повинно бути нижче за 4,5 одиниць рН.

5.2.5 Можна вносити до залізистих мінеральних вод для стабілізації сполук заліза (II) лимонну кислоту згідно з ДСТУ ГОСТ 908 чи аскорбінову кислоту [3] з дозволу центрального органу виконавчої влади у сфері охорони здоров'я України у кожному конкретному випадку.

Заборонено:

- обробляння мінеральних вод з метою зміни хімічного складу води;
- обробляння мінеральних вод іншими хімічними сполуками;
- дезинфекційне обробляння мінеральних вод будь-якими засобами;
- внесення бактеріостатичних засобів;
- використання бактерицидних ламп, УФ-опромінювання тощо.

5.2.6 За масовою концентрацією хімічних показників безпеки фасовані мінеральні води повинні відповідати вимогам, зазначеним у таблиці 3.

Таблиця 3 — Хімічні показники безпеки фасованих мінеральних вод

Показники	Значення масової концентрації, мг/дм ³ , не більше		Методи контролювання
	У природних та розведених столових водах	У природних та розведених лікувально-столових, природних лікувальних водах	
Нітрати (по NO ₃ ⁻)	10,0	10,0	ДСТУ 4078 або ГОСТ 23268.9 або посібник [4]
Нітрити (по NO ₂ ⁻)	0,5	0,5	ГОСТ 23268.8
Миш'як (As)	0,05	1,5	ГОСТ 4152 або МВВ 91-12 [5]
Свинець (Pb)	0,1	0,1	ГОСТ18293 або РД 52.24.377 [6]
Цинк (Zn)	1,0	1,0	РД 52.24.377 [6] або посібник [4]
Селен (Se)	0,01	0,05	ГОСТ 19413
Кадмій (Cd)	0,01	0,01	РД 52.24.377 [6]
Мідь (Cu)	1,0	1,0	ГОСТ 4388 або РД 52.24.377 [6]
Ртуть (Hg)	0,001	0,001	ГОСТ 26927 або посібник [4]
Хром (Cr)	0,1	0,1	РД 52.24.377 [6]
Стронцій (Sr)	7,0	25,0	ГОСТ 23950
Фтор (F)	1,5	10,0	ГОСТ 23268.18
Феноли	0,001	0,1	ГОСТ 26449.1
Органічні речовини (в розрахунку на вуглець)	5,0	30,0	Посібник [4]

5.2.7 Вміст радіонуклідів ^{137}Cs і ^{90}Sr у воді водопункту (свердловина, джерело) не повинен перевищувати рівні, встановлені у ДГН ДР–2006 [7].

5.2.8 За санітарно-мікробіологічними характеристиками фасовані мінеральні води повинні відповідати вимогам, зазначеним у таблиці 4.

Таблиця 4 — Санітарно-мікробіологічні характеристики фасованих мінеральних вод

Характеристики	Значення	Методи контролювання
Загальне мікробне число (ЗМЧ), КУО в 1 см ³ води, не більше ніж	100	ГОСТ 18963
Бактерії групи кишкових паличок (коліформні бактерії), КУО в 1 дм ³ , менше	3	ГОСТ 18963
Синьогнійна паличка (<i>Pseudomonas aeruginosa</i>), КУО в 1 дм ³ води	Відсутність	МР [8] або посібник [9]

5.2.9 У разі невідповідності санітарно-мікробіологічних характеристик фасованої мінеральної води вимогам, зазначеним у таблиці 4, її контролюють на наявність патогенних мікроорганізмів згідно з 11.5.

5.3 Вимоги до сировини та матеріалів

5.3.1 Сировина та матеріали, які використовують під час виготовлення фасованих мінеральних вод, повинні відповідати вимогам чинних нормативних документів та бути дозволені для використання на кожному конкретному виробництві центральним органом виконавчої влади у сфері охорони здоров'я України.

5.3.2 Для штучного насичення мінеральних вод застосовують діоксид вуглецю згідно з ГОСТ 8050.

5.3.3 Природні підземні мінеральні води, які фасують, за макрокомпонентним складом та вмістом біологічно активних компонентів та сполук повинні відповідати вимогам Реєстру мінеральних вод до цього стандарту відповідно.

6 ВИМОГИ БЕЗПЕКИ

6.1 Під час виготовлення фасованих мінеральних вод потрібно керуватися вимогами з техніки безпеки, що встановлені правилами ДНАОП 1.8.10—1.13 [10] та СанПіН 3244 [11].

6.2 Загальні вимоги до виробничого процесу повинні відповідати ГОСТ 12.3.002, технологічне устаткування — ГОСТ 12.2.003.

6.3 Мікроклімат виробничих приміщень повинен відповідати вимогам ДСН 3.3.6.042 [12]. Приміщення повинні бути обладнані вентиляцією згідно з СНиП 2.04.05 [13].

6.4 Освітлення приміщень повинно відповідати вимогам СНиП II — 4 [14].

6.5 Еквівалентний рівень шуму на робочих місцях повинен відповідати вимогам ДСН 3.3.6.037 [15]; ДСН 3.3.6.039 [16]. Рівень шуму треба контролювати згідно з ГОСТ 12.1.050.

6.6 Пожежна безпека — згідно з ГОСТ 12.1.004.

7 ВИМОГИ ОХОРОНИ ДОВКІЛЛЯ

7.1 Стан довкілля, включаючи охорону атмосферного повітря, очищення стічних вод, охорону ґрунту, треба контролювати відповідно до вимог ДСП 201 [17], СанПіН 4630 [18], СанПіН 42-128-4690 [19].

7.2 Відходи виробництва зберігають тимчасово, знешкоджують і утилізують відповідно до вимог ДСанПіН 2.2.7.029 [20].

8 МАРКУВАННЯ

8.1 Кожну одиницю спожиткової тари з мінеральною водою маркують етикетками згідно з чинними нормативними документами (у пакованні Тетра-Пак безпосередньо на пакованні друкарським способом), що містять викладену на державній мові інформацію щодо:

- назви, повної адреси і телефона виробника, адреси потужностей (об'єкта) виробництва;
- місцезнаходження та номер водопункту (свердловина, джерело);
- власної назви води, її хімічного класу, підкласу;
- мінералізації, грам на кубічний дециметр;
- хімічного складу, міліграм на кубічний дециметр;
- стану води за ступенем насиченості діоксидом вуглецю (негазована, слабогазована, сильногазована), за походженням діоксиду вуглецю (природно газована, штучно газована);
- походження (мінеральна природна, мінеральна розведена);
- застосування води (столова, лікувально-столова, лікувальна);
- рекомендацій щодо лікувального застосування з приміткою для лікувально-столових вод: «Застосовують як лікувальні за призначенням лікаря і як столові напої у разі несистематичного вживання протягом не більше 30 днів з інтервалом 3—6 місяців», для лікувальних вод — «Використовують тільки з лікувальною метою за призначенням лікаря відповідно до медичних показань»;
- основних протипоказань (для лікувально-столових та лікувальних вод);
- кінцевої дати споживання «Вжити до (число, місяць, рік)» або дати фасування (число, місяць, рік) та строку придатності до споживання (число, місяць, рік);
- номерів партії продукції (номером партії вважають дату фасування);
- умов зберігання;
- місткості, у кубічних дециметрах або літрах;
- позначення цього стандарту.

Маркування продукції штриховими кодами на етикетці здійснюють відповідно до порядку, визначеного Кабінетом Міністрів України.

Дозволено зазначати дату фасування води спеціальними засобами у будь-якому місці спожиткової тари, зручному для читання інформації.

8.2 Дозволено виносити на етикетку:

- позначення походження води: «джерельна», «із свердловини», «з глибини...»;
- специфічні властивості води:
 - а) «містить фтор» — за наявності фтору в природній столовій воді від 1,2 мг/дм³ до 1,5 мг/дм³, у природній лікувально-столовій воді — більше 1,5 мг/дм³;
 - б) «містить залізо» — за наявності в мінеральних водах заліза від 5,0 мг/дм³ до 10,0 мг/дм³;
 - в) «містить йод» — за наявності в мінеральних водах йоду від 1,0 мг/дм³ до 5,0 мг/дм³;
 - г) «містить метакремнієву кислоту» — за наявності в мінеральних водах метакремнієвої кислоти від 35,0 мг/дм³ до 50,0 мг/дм³;
 - д) після проведення експериментальних досліджень для столових вод — «стимулює травлення», «може чинити жовчогінний вплив» тощо.

8.3 Текст для етикеткування фасованих мінеральних лікувально-столових та лікувальних вод треба узгоджувати з центральним органом виконавчої влади у сфері охорони здоров'я України в кожному конкретному випадку.

8.4 Власна назва фасованої мінеральної води на етикетці повинна бути зазначена однаково кольором і розміром шрифту. Розмір шрифту власної назви фасованої мінеральної води повинен бути у 1,5 рази більшим за розмір шрифту інших інформаційних даних.

8.5 Транспортне маркування проводять згідно з ГОСТ 14192 з нанесенням маніпуляційних знаків: «1;5 ГОСТ 14192».

Дозволено не наносити транспортне маркування в разі групового пакування продукції в транспортні пакети за допомогою термосідальної плівки.

8.6 У разі постачання продукції на експорт дозволено маркувати спожиткову тару з мінеральною водою мовою замовника, що обумовлюють у контракті.

9 ПАКУВАННЯ

9.1 Мінеральні води фасують безпосередньо біля місця видобутку з дотриманням санітарних вимог.

Подання мінеральних вод від водопункту (свердловини, джерела) до підприємства, яке фасує мінеральну воду, здійснюють за допомогою трубопроводів.

Трубопроводи та арматура (крани, вентиляції, прокладки тощо), яку встановлюють на трубопроводах, повинні бути виготовлені із матеріалів, які мають дозвіл центрального органу виконавчої влади у сфері охорони здоров'я України для використання в харчовій промисловості.

9.2 Мінеральні води, насичені діоксидом вуглецю, фасують:

— природні та розведені столові і природні та розведені лікувально-столові води — у скляні пляшки згідно з ДСТУ ГОСТ 10117.1 та інші скляні пляшки різної місткості, тару ПЕТ(Ф) та інші види тари місткістю до 11,0 дм³ згідно з чинними нормативними документами та дозволу центрального органу виконавчої влади у сфері охорони здоров'я України в кожному конкретному випадку;

— природні лікувальні води — у скляні пляшки типу Х згідно з ДСТУ ГОСТ 10117.1, тару ПЕТ(Ф) місткістю від 0,33 до 2,5 дм³, а залізисті та слабкомінералізовані води з підвищеним вмістом органічних речовин — у тару місткістю не більшою ніж 1,5 дм³ згідно з чинними нормативними документами та дозволу центрального органу виконавчої влади у сфері охорони здоров'я України в кожному конкретному випадку;

Негазовані мінеральні води фасують у скляні пляшки та банки місткістю до 3,0 дм³, пакування Тетра-Пак місткістю від 0,1 дм³ до 1,0 дм³, у тару ПЕТ(Ф) та інші види тари місткістю до 11,0 дм³ згідно з чинними нормативними документами та дозволу центрального органу виконавчої влади у сфері охорони здоров'я України в кожному конкретному випадку.

Заборонено повторне використовування тари ПЕТ(Ф), що зазначають спеціальними знаками згідно з ДСТУ 4260.

9.3 Середнє наповнення 10 одиниць спожиткової тари мінеральною водою за температури 20 °С повинно відповідати їх номінальній місткості з допустимими відхилами від номінального значення, зазначеними у таблиці 5 (згідно з Р 50-056 [21]).

Таблиця 5 — Допустимі відхили

Номінальне значення кількості продукції в паковальній одиниці, дм ³				Значення границі допустимого відхилу від номінального значення, %
Від	0,1	до	0,2 включ.	± 4,5
Понад	0,2	до	0,3 »	± 4,0
»	0,3	»	0,5 »	± 3,0
»	0,5	»	1,0 »	± 2,5
»	1,0	»	3,0 »	± 1,5
»	3,0	»	11,0 »	± 1,0

9.4 Спожиткова тара з мінеральною водою повинна бути герметично закупорена. Закупорювальні засоби повинні відповідати вимогам чинних нормативних документів та бути дозволені для використання центральним органом виконавчої влади у сфері охорони здоров'я України.

9.5 Спожиткову тару з мінеральною водою пакують у ящики згідно з ДСТУ 3778, ГОСТ 10131, ГОСТ 11354, ГОСТ 13516, ГОСТ 13358, у тару-устаткування згідно з ГОСТ 24831 та інші види тари згідно з чинними нормативними документами або встановлюють на картонні підложки та обтягують термозсідальною плівкою згідно з ГОСТ 25951 чи іншими чинними нормативними документами.

У разі використання термозсідальної плівки підвищеної міцності дозволено групове пакування без картонної підложки.

Упакована продукція надходить на склад готової продукції, де її штабелюють чи формують у транспортні пакети згідно з ГОСТ 23285.

У разі укрупнення вантажних місць формування пакетів з готовою продукцією проводять згідно з ГОСТ 24597.

10 ПРАВИЛА ТРАНСПОРТУВАННЯ ТА ЗБЕРІГАННЯ

10.1 Фасовані мінеральні води зберігають у спеціальних затемнених, добре вентиляваних складських приміщеннях, захищених від попадання вологи, за температури від 5 °С до 20 °С.

10.2 Скляні пляшки з мінеральною водою, закорковані кроненпробками з корковими прокладками, зберігають у горизонтальному положенні в ящиках чи укладеними в штабелі без ящиків, висотою не більшою 18 рядів.

Скляні пляшки з мінеральною водою, закорковані кроненпробкою з прокладками із полімерних матеріалів та гвинтовими пробками, зберігають у вертикальному і горизонтальному положеннях.

Продукцію у тарі ПЕТ(Ф), пакованні Тетра-Пак, скляних банках штабелюють у вертикальному положенні.

Кількість рядів пакетів, сформованих із спожиткової тари з мінеральною водою, під час зберігання не повинна перевищувати:

— для скляних пляшок	місткістю	до 0,5 дм ³ включ.	— 8 рядів;
— для тари ПЕТ(Ф):	місткістю	до 0,5 дм ³ включ.	— 6 рядів;
	» понад 0,5 дм ³	до 1,0 дм ³ включ.	— 5 рядів;
	» понад 1,0 дм ³	до 3,0 дм ³ включ.	— 4 ряди;
	» понад 3,0 дм ³	до 11,0 дм ³ включ.	— 2 ряди;
— для пакування Тетра-Пак			— 4 ряди.

10.3 Допустимі розміри штабелів та характеристика способів їх укладання такі:

— продукцію у ящиках масою до 50,0 кг укладають у штабелі висотою до 5,0 м. Штабелі ящиків висотою понад 2,5 м повинні бути огорожені. Відстань від огороження до штабеля повинна бути не менше ніж 1,5 м;

— продукцію в пакетах на піддонах, у тарі-устаткованні, у контейнерах укладають у 3—4 ряди у штабелі висотою до 4,5 м.

10.4 Фасовані мінеральні води перевозять усіма видами транспорту згідно з правилами транспортування вантажів, чинними для даного виду транспорту.

Під час транспортування пляшок з мінеральною водою пакетами потрібно дотримуватися вимог ГОСТ 23285.

10.5 Під час навантажування, транспортування і розвантажування продукція повинна бути захищена від дії атмосферних опадів.

11 МЕТОДИ КОНТРОЛЮВАННЯ

11.1 Відбирання проб згідно з ГОСТ 23268.0, ГОСТ 8756.0.

11.2 Визначання повноти наливу води згідно з ГОСТ 23268.1.

11.3 Визначання органолептичних характеристик:

— прозорість згідно з ГОСТ 23268.1;

— забарвленість у столових водах згідно ГОСТ 3351, у лікувально-столових та лікувальних — згідно з ДСТУ ISO 7887 (розділ 2);

— запах і присмак у столових водах згідно з ГОСТ 3351, у лікувально-столових та лікувальних згідно з ГОСТ 23268.1.

11.4 Визначання діоксиду вуглецю згідно з ГОСТ 23268.2 або чинним нормативним документом [22], рН — ДСТУ 4077 або ГОСТ 26449.1, хімічного складу згідно з ДСТУ 4079, ДСТУ ISO 6058, ДСТУ ISO 6059, ДСТУ ISO 6332, ГОСТ 23268.3, ГОСТ 23268.4, ГОСТ 23268.5, ГОСТ 23268.6, ГОСТ 23268.7, ГОСТ 23268.10, ГОСТ 23268.11, ГОСТ 23268.15—ГОСТ 23268.17, ГОСТ 26449.1,

ГОСТ 4389, ГОСТ 4011, посібник [4]; мінералізації, вмісту метакремніевої кислоти, вмісту ортоборної кислоти — посібник [4], залишкового вмісту лимонної та аскорбінової кислот за методиками, наведеними в ТІ [1].

Масові концентрації хімічних показників безпеки фасованих мінеральних вод визначають за методиками, зазначеними у таблиці 3 цього стандарту.

Дозволено застосовувати інші методики, атестовані та затверджені у встановленому порядку.

11.5 Санітарно-мікробіологічні характеристики визначають згідно з методиками, зазначеними у таблиці 4 цього стандарту.

Контролювання на наявність патогенних мікроорганізмів здійснюють згідно з порядком державного санітарного нагляду санітарно-епідеміологічними станціями за методиками, затвердженими у встановленому порядку.

12 ПРАВИЛА ПРИЙМАННЯ

12.1 Правила приймання згідно з ГОСТ 23268.0.

12.2 У кожній партії визначають якість пакування та маркування, повноту наливу води, органічнопептичні та санітарно-мікробіологічні характеристики, масову концентрацію одного-двох основних іонів, нітратів, нітритів, специфічних біологічно активних компонентів та сполук, уміст яких вищий за прийняті бальнеологічні норми, масову частку діоксиду вуглецю та значення рН (у насичених діоксидом вуглецю фасованих мінеральних водах).

Уміст радіонуклідів визначають у воді водопункту (свердловина, джерело) один раз на квартал відповідно до вимог методичних рекомендацій [23].

Скорочений та повний хімічні аналізи фасованих мінеральних вод здійснюють згідно з ГОСТ 23268.0.

13 ГАРАНТІЇ ВИРОБНИКА

13.1 Підприємство, яке фасує мінеральні води, гарантує відповідність якості продукції вимогам цього стандарту в разі дотримання умов зберігання і транспортування.

13.2 Строк придатності до споживання мінеральних вод, фасованих у будь-який вид тари, передбачений цим стандартом, визначають у кожному конкретному випадку згідно з Порядком [2].

ДОДАТОК А
(обов'язковий)

КОДИ ДКПП ЗГІДНО З ДК 016

Таблиця А.1 — Коды ДКПП

Назва продукції	Код ДКПП
Води мінеральні	15.98
Води мінеральні та столові	15.98.11
Води мінеральні та газовані	15.98.11.300

ДОДАТОК Б
(довідковий)

БІБЛІОГРАФІЯ

- 1 ТИ 18-6-57-84 Технологическая инструкция по обработке и розливу питьевых минеральных вод (Технологічна інструкція щодо готування та фасування природних мінеральних вод), затв. МОЗ СРСР 18.12.1984 р.
- 2 Порядок здійснення медико-біологічної оцінки якості і цінності природних лікувальних ресурсів, визначання методів їх використання. Затв. Міністерством охорони здоров'я України 02.06.2003 р. № 243
- 3 Держфармакопія Х вид., стаття 6
- 4 Посібник з методів контролю природних мінеральних вод, штучномінералізованих вод та напоїв на їх основі. Частина 1. Фізико-хімічні дослідження. Нікіпелова О. М., Філіпенко Т. Г., Солодова Л. Б. В надзаг: МОЗ України, УкрНДІМРтаК, м. Одеса, 2002 —96 с.
- 5 МВВ 91-12-98 Методика выполнения измерений массовой концентрации мышьяка в пробах питьевых, природных и сточных вод на анализаторе жидкости «Флюорат-02». Свідоцтво про метрологічну атестацію № 2222-12-98 від 12.01.98 (Методика вимірювання масової концентрації миш'яку в пробах питних, природних і стічних вод на аналізаторі рідини « Флюорат-02»)
- 6 РД 52.24.377-95 Методические указания. Атомно-абсорбционное определение металлов (Al, Ag, Be, Cd, Co, Cu, Fe, Mn, Mo, Ni, Pb, V, Zn) в поверхностных водах суши с прямой электротермической атомизацией проб (Методичні вказівки. Атомно-абсорбційне визначання металів (Al, Ag, Be, Cd, Co, Cu, Fe, Mn, Mo, Ni, Pb, V, Zn) в поверхневих водах суші з прямою електротермічною атомізацією проб)
- 7 ДГН ДР-2006 Державні гігієнічні нормативи «Допустимі рівні вмісту радіонуклідів ^{137}Cs і ^{90}Sr у продуктах харчування та питній воді». Затв. Міністерством охорони здоров'я України 03.05.2006 № 256
- 8 Методические рекомендации «Обнаружение и идентификация *Pseudomonas aeruginosa* в объектах окружающей среды (пищевых продуктах, воде, сточных жидкостях)» (Методичні рекомендації «Виявлення і ідентифікація *Pseudomonas aeruginosa* в об'єктах довкілля (харчових продуктах, воді, стічних рідинах), затв. Головним управлінням карантинних інфекцій МОЗ СРСР 24.05.1984 р.
- 9 Посібник з методів контролю природних мінеральних вод, штучномінералізованих вод та напоїв на їх основі. Ч. 2 Мікробіологічні дослідження., Ніколенко С. І., Глуховська С. М., Померанц М. Л. В надзаг: МОЗ України, УкрНДІМРтаК, м. Одеса, 2002 —38 с.
- 10 Державний нормативний акт про охорону праці № 1.8.10-1.13-97. Затверджені наказом Державного комітету України по нагляду за охороною праці від 22.04.97 р. № 98, розроблені Українським науково-дослідним інститутом пиво-безалкогольної, кондитерської та харчоконцентратної галузей харчової промисловості
- 11 СанПиН 3244-85 Санитарные правила для предприятий пивоваренной и безалкогольной промышленности (Санітарні правила для підприємств пивовареної і безалкогольної промисловості), затверджені МОЗ СРСР 09.04.85 р.
- 12 ДСН 3.3.6.042-99 Санітарні норми мікроклімату виробничих приміщень, затверджені Головним державним санітарним лікарем України 01.12.99 р., постанова № 42
- 13 СНиП 2.04.05-91 Отопление, вентиляция и кондиционирование (Опалення, вентиляція і кондиціювання), затверджені Держбудом СРСР 28.11.1991 р.
- 14 СНиП 11-4-79 Естественное и искусственное освещение (Природне і штучне освітлення), затверджені Держкомбудом СРСР 27.06.79 р., постанова № 100
- 15 ДСН 3.3.6.037-99 Санітарні норми виробничого шуму, ультразвуку та інфразвуку, затверджені Головним державним санітарним лікарем України 01.12.99 р., постанова № 37
- 16 ДСН 3.3.6.039-99 Державні санітарні норми виробничої загальної та локальної вібрації, затверджені Головним державним санітарним лікарем України 01.12.99 р., постанова № 39
- 17 ДСП 201-97 Державні санітарні правила охорони атмосферного повітря населених місць (від забруднення хімічними і біологічними речовинами), затверджені МОЗ України від 09.07.97 р., № 201

18 СанПиН 4630–88 Санитарные правила и нормы охраны поверхностных вод от загрязнения (Санітарні правила і норми охорони поверхневих вод від забруднення), затверджені МОЗ СРСР 04.07.88 р., № 4630

19 СанПиН 42-128-4690–88 Санитарные правила содержания территорий населенных мест (Санітарні правила утримання територій населених пунктів), затверджені МОЗ СРСР 05.08.88 р., № 4690

20 ДСанПіН 2.2.7.029–99 Гігієнічні вимоги щодо поводження з промисловими відходами та визначення їх класу небезпеки для здоров'я населення, затверджені Головним державним санітарним лікарем України 01.07.99 р., постанова № 29

21 Р 50-056–96 Рекомендації: Продукція фасована в пакованні. Загальні вимоги до кількості, затверджені наказом Держстандарту України від 18.07.96 р., № 300

22 ГСТУ 18.18–97 Метод визначення двоокису вуглецю в пиві, безалкогольних напоях і мінеральних водах, розлитих у полімерні пляшки типу ПЕТ(Ф), затверджений Держпродом Мінагрополітики України 01.10.1997 р.

23 МР 4.4.4-108–2004 Періодичність контролю продовольчої сировини та харчових продуктів за показниками безпеки, затверджені Міністерством охорони здоров'я України 02.07.2004 р., наказ № 329.

УКНД 13.060.10; 67.160.20

Ключові слова: природні мінеральні столові води, природні мінеральні лікувально-столові води, природні мінеральні розведені води, природні мінеральні лікувальні води, специфічні біологічно активні компоненти та сполуки, санітарно-мікробіологічні характеристики, показники безпеки, вимоги безпеки, охорона довкілля, правила приймання, методи контролювання.

Редактор **О. Біндас**
Технічний редактор **О. Касіч**
Коректор **Г. Мякшина**
Верстальник **Л. Мялківська**

Підписано до друку 10.10.2006. Формат 60 × 84 1/8.
Ум. друк. арк. 1,86. Зам. Ціна договірна.

Відділ редагування нормативних документів
ДП «УкрНДНЦ»
03115, м. Київ, вул. Святошинська, 2